

Үнүстүүлүт
үбүлүөйз
бэлиэтэниэбэ ②

Ыраас иһэр ④
уу сыба
аһылынна

Иһирэх зйгэбэ ⑤
сэргэх тэрээһин

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • ② sanaoloh

12+

2019 сыл
Ахсынны
3 күнэ
оптуорунньук
№ 91
(11648)

Оптуорунньук ахсынны 3 > сэрэдэ ахсынны 4 > чэппиэр ахсынны 5 > бэлиэтэниэ ахсынны 6 > суббота ахсынны 7 > баскыһынан ахсынны 8 > бэлиэтэниэ ахсынны 9

— ЧУРАПЧЫТААҤЫ СУДААРЫСТЫБАННАЙ ФИЗКУЛТУУРА УОННА УСПУОРТ УНУСТУУТЭ ТЭРИЛЛИБИТЭ 20 СЫЛЫҔАР —

Чурапчытаабы физическэй култуура уонна успуорт судаарыстыбаннай үнүстүүтүн ытыктабыллаах үлэһиттэрэ уонна устудьуоннара!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин салалтатын уонна тус бэйэм ааптыттан үнүстүүт төрүттэммитэ 20 сыллаах үбүлүөйүнэн итиитик-истинник эбэрдэлиибин!

1999 сыллаахха Саха Өрөспүүбүлүкэтин бастакы Бэрэсидьиэнэ Михаил Ефимович Николаев көбүлүһүнүнэн аһыллыбыт Чурапчытаабы физическэй култуура уонна успуорт үнүстүүтэ бүгүн бу хайдысхаа Уһук Илингэ биэр бастың үрдүк үөрэх кыһата буоларынан кизин туттабыт.

Үнүстүүт бигэ тирэхтээхтик үлэһирин туһунан быйылгы сылга күнүскү салаатыгар 328, кэлэктэн — 383, идэсэ орто үөрэсэр 56 устудьуон үөрэнэ сылдьара туһунан. Кинилэр ортолоругар атын дойду уонна эрэгийиэн ыччалтара, ол иһигэр Узбекистан, Тыва Өрөспүүбүлүкэтин, Краснодарскай кыраай аһолоро бааллара эмиз элбэһи эһэр.

Аастыт сыллар усталарыгар үнүстүүт эркиниттэн элбэх үрдүк кылаастаах ыспарсымыаннар, дириг биллэлэх учууталлар, тириэньэрдэр, оһуһа диригтэрдэр, нэһилиэк баһылыктара итиилэн тахсан күн бүгүн өрөспүүбүлүкэ араас мунууктарыгар оһолору эһ-хаан өтүтүнэн эрчийэ, дьарыктыы, физическэй култуура уонна успуорт сайдытыыгар ксрутуулаахтык үлэһи-хамсыы сылдьаллар.

Үрдүк үөрэх кыһата тэриллэһиттэн, үрдүк успуорт эйгэтигэр 2 успуорт үтүөлээх маастара, 3 аросмейстер, 17 норуоттар икки ардыларынаабы успуорт маастардара, 80-тан таһа Ароссыыа, 90-тан таһа Саха Өрөспүүбүлүкэтин маастардара итиилэн табыстылар.

Үнүстүүт биэр өтүтүнэн наука улахан болһомтоһун ууран үлэһирэ кэрэһэбиллээх. Ол курдук, аастыт 20 сыл устата наука 2 докторын уонна наука 17 хандьыдааттарынын итэн таһаарда. Күн бүгүн 15 аспирана дойду биллэр-көстөр үрдүк үөрэхтэригэр, научнай-чинчийэр үнүстүүттэригэр үөрэнэллэр. Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырбыйталыстыбатын уонна Ароссыыа Федерациятын успуордун министристибэтин соруудаһынан кыһа араас тизмэлэргэ 10 научнай-чинчийэр уонна уопуттуур-конструкторскай үлэһи бэлэмнээтэ, мань сэрэс хотугу усулубуйаа кыһа эһи-хаанын бөһөргөтүүнү үөрэтэр анал лаборатория анал чинчийиллэри ыһтар.

Саха сирин бааһы ыспарсыбынаах успуоруулаах, үтүө үгэстэрдээх тыа сирин киин бөһүөлэгэр олохтоох кыһа аана санаага өрүү аһаас, сайдыыга мэлдьи бэлэм. Онон үнүстүүт инникитин даһаны үөрэтэр таһымын үрдэтэн иһэбэ, дьоммут-сэргэбит, ыччалыт эһ-хаан, өй-санаа өтүтүнэн чэигин, чөл буолалларын туһугар көдүүстээхтик үлэһиэ дээн эрэһибин! Бүгүңгү үөрүүлэх күлүг кыһа кэлэктиибигэр өрөспүүбүлүкэбит, дойдуһут сайдытыыгар киллэрэр кылааттарынын иһин махталбын биллэрэбин уонна салгыы үрдүк ситиһиллэри баһарабын!

Айсен НИКОЛАЕВ,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана.

Чурапчытаабы физкултуура уонна успуорт үнүстүүтэ тэриллибитэ 20 сылынан Иннокентий Иннокентьевичи, үнүстүүт бары кэлэктиибин, устудьуоннарын истинник эбэрдэлиибит!

Ыччалы эһ-хаан өтүтүнэн сайыннара, успуорт улусуһаннаах аартыгар уһууһа тыа сиригэр аан бастаһынан тэриллибит үрдүк үөрэх кыһата бу кэмнэр усталарыгар үгэс көлүөнэ ыспарсымыаннары, физкултуура учууталларын итэн-үөрэтэн таһаарда. Кинилэр ортолоругар идэлэрин толору баһылаабыт, өрөспүүбүлүкэ, Ароссыыа, аан дойду таһымыгар биллэр-көстөр ыспарсымыаннар, тириэньэрдэр үүнэн табыстылар. Үнүстүүт үбүлүөдээх сылын үлэһи-хамнаһа, успуорка уонна үөрэххэ үрдүк ситиһиллэрдээх көрсөр. Ол курдук, бу үөрэх кыһата бары өтүтүнэн үтүө түмүктэри ситиһэн, күн бүгүн дойду кизин кизлэтигэр аата-сула биллэрэ.

Чурапчытаабы физкултуура уонна успуорт үнүстүүтүн кэлэктиибигэр, устудьуоннарга үлэһи, үөрэххэ, успуорка өссө үрдүк чылчааллары, "Чурапчы—успуорт туһоната" дээн аатын үрдүктүк тутан, үүнэр көлүөнэ ыччалы успуорка уһууһа, санааттан сана кирбиэлэри ситиһэ турун! Уһуу тириэньэр Куоркун, үс Олимпиадэ тэлбит аартыктарынын ханаттан, чулуу ыспарсымыаннар үүнэн-сайдан тахсан истиннэр!

Бука барыгытыгар дьолу-сэргүнү, кытаанах доруобуйаны баһарабыт!

Алексей НОГОВИЦЫН,
улуус баһылыгынын эбэһинэһин толорооччу,
Афанасий ЗАХАРОВ,
улуус дьокутааттарынын Сэбизтин бэрэссэдээтэлэ.

Уважаемый коллектив Чурапчинского государственного института физической культуры и спорта!

От имени Министерства спорта Российской Федерации и от себя лично, примите искренние поздравления со знаменательной датой — 20-летием со дня основания института!

Ваш институт является молодым, но уникальным и динамично развивающимся научно-образовательным и спортивным центром Северо-востока России. Отдаю, что главными приоритетами в работе всех сотрудников Вашего института являются высокое качество обучения, подготовка высококвалифицированных кадров, воспитание спортсменов высокого класса, плодотворная научная деятельность.

Умело сохраняя лучшие традиции, заложенные в предшествующие годы, профессорско-преподавательский состав института чутко и оперативно реагирует на требования времени, совершенствуя свою деятельность.

Выражаю благодарность за развитие спортивной науки, за высокие спортивные результаты ваших студентов и выпускников, за активное продвижение принципов здорового образа жизни среди молодежи.

Пусть ваш неустанный труд позволяет вузу находиться на передовых позициях научной и педагогической деятельности, плодотворно работать во благо российского спорта.

Уважаемый Иннокентий Иннокентьевич и коллектив института, пусть выполняются намеченные планы, обьезаются добрые надежды, пусть настойчивость, уверенность в своих силах позволяют двигаться вперед!

Павел КОЛОБКОВ,
с уважением, Министр спорта Российской Федерации.

Ытыктабыллаах Иннокентий Иннокентьевич! Ытыктабыллаах ыалдьыттар уонна кэмпириэнсийэ кыттыылаахтара!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Түмэнин аатыттан Чурапчытаабы физическэй култуура уонна успуорт судаарыстыбаннай үнүстүүтэ төрүттэммитэ 20 сылыгар аналлаах «Чэигин-чэбдик олоһу тутуһуу култуурата уонна успуорт киһи-аймах оһолун үйгүтүн тутсарыыга уонна национальнай бырайыактары олоххо киллэриигэ суолтата» Бүтүн Ароссыыадаабы научнай кэмпириэнсийэ кыттыылаахтарынын эбэрдэлиибин!

Чэигин-чэбдик олоһу тутуһуу култуурата уонна успуорт — хас биридди киһи өй-санаа, майгы-сигили уонна эһ-хаан өтүтүнэн сайдарыгар бигэ тирэх буолар. Манькык бигэ тирэхтээх буоллаһытына, олох-дьаһах уонна экнэмика, иттии, үөрэх уонна чэбдиридии өтүтүнэн биһиги инникитигэр туһар сорууктары эрэллээхтик быһаарар кыахтаныахпыт. Успуорт, эһи-хааны чэбдиридии уонна чөл олоһу тутуһуу — оһу оһу быһыытынан үтүмүһахтык сайдарыгар уонна үүнэр көлүөнэ кэскилин туһугар судаарыстыба ыһтар бэлиитикэтин уонна национальнай бырайыактары олоххо киллэриигэ улахан суолталаах.

Кэмпириэнсийэһи көрүллэр уонна дьүүлэллэлэр болһуруостар, биллэн туһар, чэигин-чэбдик олоһу тутуһуу, эһ-хаан өтүтүнэн чэбдиридии уонна успуорт эйгэтигэр наука чинчийиллэрин салгыы сайдынарыыга уонна бөһөргөтүүгэ көмөлөөх буолуо дээн эрэһибин.

Үнүстүүт кэлэктиибэ дойдуһа успуорт сайдытыыгар сана көлүөнэ исписэлиистэри итиигэ уонна бэлэмнээһиннэ туһуоруммут сорууктарынын ситиһиллээхтик толороругар баһарабын. Эһиги түбүктээх үлэһит түмүктээх буоллун — инникитин улахан успуорка кыаһы көтөллөөх чулуу ыспарсымыаннар үүнэн таһа турдуһунар!

Петр ГОГОЛЕВ,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Түмэнин Бэрэссэдээтэлэ.

Убаастабыллаах Чурапчытаабы судаарыстыбаннай физическэй култуура уонна успуорт үнүстүүтүгэр араас сылларга үлэлээбит, үөрэммит бар дьонум!

Эһигини барыгытын үнүстүүлүт төрүттэммитэ 20 сылынан үөрэн-көтөн туран истинник эбэрдэлиибин!

Оччолорго, үрдүк үөрэх кыһата аһыллыан сөптөөһүн туһунан эһибиң Бэрэсидьиэнимит Михаил Ефимович Николаев өйдөөн, өйөөн, тэригэр туһунан ыһаабы таһаарыта, Ити курдук, тыа сиригэр сөбөтөх Үнүстүүт, Чурапчыбыт биэр тоһторугар аһыллыбыта. Биһиги инникитигэр кизин далааһыннаах, үрдүк эппэтиннэстээх, кэскиллээх суол тыргыһылыыта. Өрөспүүбүлүкэбит араас улустарыттан тыа сирин эдэр ыччалы түмэһэн үөрэнэн барыта, физическэй култуура уонна успуорт эйгэтигэр наука өтүтүтүнэн көрүүлэр, үлэлэр таһасталаабыттара.

Бу сыллар усталарыгар кизин далааһыннаах үлэ ыһытылына. Үнүстүүт сайдарыгар, бигэ тирэхтэнэригэр, оннун буһунарыгар, дойду араас сирдэригэр биллэллээх, өркөн өйдөөх, бааһы успууттаах учуонэи учууталлар үлэлээн аастылар. Кинилэр хас бириддигэр ураты буһунардынын, сүңкэн кылааттарынын өрөспүүбүлүкэбит олохтоохторо чэигин буолалларынын туһугар киллэрбиттэрин бэлэтиибин. Устудьуоннарыт физическэй култуура учууталлара, тириэньэр эрэ буолбакка, наука эйгэтигэр, успуорт тэрилтэлэрин салайааччыларынан, нэһилиэк баһылыктарынан айа-тута үлэһи сылдьалларыттан астынабын.

Үнүстүүт аата, ситиһиитэ кизин эйгэһи доргуучу ааттаннаһына, устудьуоннара үрдүк көрдөрүүһүнээхтэринэ, ис сүрэхлээхтэн үөрэбин, далаһыбын. Уһуу туһуорсар, кэлиилээх-барыһаах, түбүктээх сыралаах үлэлэр көмөлөһүт, өй-санаа уһуу биһиги үлэлээбит ытык-мааны дьоммор махталбын тириэрдэбин!

И.И. Готовцев салайааччылаах үлэһи сылдьар кэлэктиип аныгы сайдыылаах, тэтимнээх олоххо ураты көрүүлээх. Биһиги тэлбит суолбутун кэһэтэн, сирдэригэр иһэллэр, өссө да элбэх санааны, уратыны киллэригэр дээн эрэһибин. Барыгытыгар чылчаалга даһаһылыаһы, саха норуота чөл туруктаах буоларын туһугар сарсыннылаах үлэни, чэигин доруобуйаны баһарабын.

Михаил ГУЛЯЕВ,
үнүстүүт бастакы ректора, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Түмэн
Судаарыстыбаннай Мунньаһын сис кэммитэтин бэрэссэдээтэлэ.

— К 20-ЛЕТИЮ ЧУРАПЧИНСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ИНСТИТУТА ФИЗКУЛЬТУРЫ И СПОРТА —

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НАШЕГО ИНСТИТУТА

Институт был создан на основании Указа Первого Президента Республики Саха (Якутия) М.Е. Николаева № 672 от 3 февраля 1999 года и постановления Правительства Республики Саха (Якутия) № 351 от 25 июня 1999 года на базе Чурапчинского филиала Якутского педагогического училища № 1 при Чурапчинском школе-интернате им. Д.П. Коркина. Учебное заведение расположено в сельской местности. Первым ректором был назначен Михаил Дмитриевич Гуляев — доктор педагогических наук, профессор, заслуженный работник физической культуры и спорта Российской Федерации, почетный работник общего образования Российской Федерации.

Летом 1999 года был первый набор студентов. Конкурс составлял 11 человек на место, поступили 63.

На двух кафедрах работали 20 преподавателей, в том числе 4 доктора наук, 3 кандидата наук, 2 доцента, 7 старших преподавателей и 4 ассистента. Открылись спортивные отделения вольной борьбы, легкой атлетики, спортивных игр, перетягивание палки, шашки. Из числа преподавателей в аспирантуру поступили трое, соискателями были 11 человек.

22 февраля 2002 года состоялось открытие нового здания учебно-лабораторного корпуса, на котором присутствовал Президент Республики Саха (Якутия) В.А. Штыров.

30 января 2003 года вышел Указ Президента РС (Я) В.А. Штырова № 740 о переименовании в «Чурапчинский государственный институт физической культуры и спорта», о разработке и утверждении Программы Президента РС (Я) «Развитие ЧГИФКиС на период с 2004 по 2008 гг.»

27 июня 2003 года вышло Постановление Правительства РС (Я) № 433 «О мерах по развитию Чурапчинского государственного института физической культуры и спорта».

В июне 2003 года институт выпустил 37 первых специалистов в сфере физической культуры и спорта для региона.

С 2003 года по настоящее время ректором является Иннокентий Иннокентьевич Готовцев — кандидат педагогических наук, профессор, заслуженный работник физической культуры Российской Федерации, Заслуженный работник физической культуры Республики Саха (Якутия), Отличник молодежной политики Республики Саха (Якутия). Был переизбран ректором в 2010 и 2015 гг.

За 20 лет подготовлено 1537 специалистов, из них 92 % специалисты в сфере физической культуры и спорта, 8 % в социальной и педагогической сфере, в том числе 870 по очной форме и 667 по заочной форме обучения. Подготовили 18 кандидатов и двух докторов наук. Сегодня

имеет 14 аспирантов, в текущем году на выходе две защиты: 1 кандидатской и 1 докторской диссертаций.

В настоящее время в Институте реализуется более 7 образовательных программ различного уровня спортивного профиля, обучается 796 студентов, ежегодно около 1500 слушателей проходят профессиональную переподготовку и повышение квалификации. На 7 кафедрах работают около 70 преподавателей, 80% из которых имеют ученую степень кандидата или доктора наук, спортивные звания.

Образовательная структура в Чурапче работает именно как единый спортивный, образовательный и научный центр, по схеме: «детский сад — школа-интернат — училище олимпийского резерва — институт физической культуры и спорта — региональный центр спортивной подготовки».

В 2015 году между Министерством спорта Российской Федерации и республикой Саха (Якутия) было подписано соглашение о сотрудничестве и взаимодействии в области развития физической культуры и спорта. На основании соглашения республикой принята «Программа развития ФГБОУ ВПО ЧГИФКиС на 2015-2020 годы» и утвержден План действий Правительства республики Саха (Якутия) распоряжением

№ 618-р от 11.06.2015 года. Открыта магистерская программа «Высшая школа тренеров» и училище олимпийского резерва. Был создан на базе института региональный центр спортивной подготовки по приоритетным видам спорта. Результатом являются Показатели спортивных достижений наших студентов: участник Олимпийских игр в Рио — 2016 в составе сборной Российской Федерации, II призер мира, чемпион Европы и России 2016 г. Заслуженный мастер спорта Егоров Василий; по классическому марафону завоевала путевку в Рио —

сборных команд Российской Федерации по вольной борьбе, международным шашкам, лыжному спорту, легкой атлетике, боксу и пулевой стрельбе.

Институт сегодня является единственным вузом спортивной направленности в республике Саха (Якутия), является единственным вузом из 14 спортивных вузов подведомственных Министерству России, имеющим специализацию по развитию национальных видов спорта народов России.

Институт шестой год является эффективным по итогам Мониторинга эффективности деятельности вузов, проводимой Министерством образования и науки РФ.

По итогам оценки отраслевых вузов по показателям внешнего мониторинга проекта 5-100 наш институт занимает 92 место из 193 вузов;

Институт занимает 5 место среди 14 отраслевых вузов Министерства спорта РФ.

Мы гордимся результатами наших студентов в области образования. Это два стипендиата Правительства РФ, три стипендиата Министерства спорта РФ. Студент 49.03.01 Физическая культура Петров Александр Сергеевич получил грант Президента Российской Федерации для поддержки лиц, проявивших выдающиеся способности (постановление правительства РФ от 19.12.2015 № 1381), студенты в 2017 году являются дипломатами и лауреатами Международной научно-практической конференции «European research» и VI Международного конкурса «Лучшая научная статья 2017» — престижный международный конкурс научно-исследовательских работ, созданный с целью содействия эффективному развитию науки и инноваций. Участие студенческого совета на молодежном форуме 2017 «Гран-при студента» ОРСМ Ефремова Любовь в Республиканской предметной олимпиаде о событиях новейшей истории Республики Саха (Якутия), посвященной 80-летию Первого Президента М.Е. Николаева. Несомненно, что эти и другие успехи наших студентов берут свои истоки, начиная с дошкольного и школьного возраста, и являются результатом многолетнего труда, как самих воспитанников, так и многочисленной команды тренеров, учителей, воспитателей.

Петр СОБАКИН, декан факультета физической культуры и спорта, почетный работник общего образования РФ.

Устудьуоннарбыт ситиһиилэрэ

Үнүстүүтүт устудьуоннара 20 сыллаах үбүлүөйүтүн успуорт зйэгитигэр балай да ситиһиилэрдээх көрсөллөр. Ол курдук, үс кэнник ытыллыбыт сайынны олимпийскай оонньууларга 3 устудьуон — кенгүл тустууга Виталий Коркин, Пекиннээһи XXIX олимпийскай оонньууларга (тириэньэр Скрибин М.С.), Николай Аяитов-Ноев — Лондоннааһы XXX олимпийскай оонньууларга (тириэньэр Сысолятин И.М.), боксаба Василий Егоров — Рио-де-Жанейроба XXXI олимпийскай оонньууларга (тириэньэр Пахомов А.И.) кыттыны ылбыттара, Сардаана Трофимова (тириэньэр Жиркова Т.Ю.), Рио-де-Жанейроба XXXI олимпийскай оонньууларга марафонна суурууга путевка ылан баран, чөлүкү атлетикаба Арасыйыа суумардэммит хамаандатын олимпиадаба киллэрбэккэлэр, кыттыны ылбатаба. Ону таһынан, эмиз олимпийскай оонньууларга тэннээх бастакы интеллектуальной көрүннэр аан дойдутаабы оонньууларыгар 4 обоут кыттыбыта.

Үнүстүүт тэриллээбиттэн, успуорт үрдүкү зйэгитигэр 2 успуорт үтүөлээх маастара, 3 гроссмейстер, 17 норуоттар икки ардыларынааһы успуорт маастара, 80-тан тахса Арасыйыа, 90-тан тахса Саха өрөспүүбүлүкэтин маастардара иитиллэн табыстылар. Биһиги устудьуоннарбыт кенгүл тустууга, боксаба, буудьанан ытыгы, чөлүкү атлетикаба, оууан ытыгы, дуобакка ордуу үчүгэй түмүктэри көрдөрөллөр.

Уолсай Арасыйыа успуордун бэлитикэтин чэрчитинэн, дойдубут суумардэммит хамаандатыгар кириэн, успуорт өттүгэр дойду чэһин көмүскүүр сүрүн сыалбыт-сорукпут. Мас тардыһытыгар Арасыйыа, Аан дойду чемпионнарыннан киз туттабыт — Анатолий Башнев, Василий Алексеев, Саина Седалищева, Афанасий Платонов — мэлдьи тыһааһыннаах кириимлэри көрдөрөн, үрдүкү чылнаалга тахсааллар.

2018 сыл сана аата, уолбут Айсен Ботуев (тириэньэр Заболотский Д.В.) Туймаада ыһаабын "Дыгын оонньууларын" боруонса призера буолан соһутта, үөртэ, Айсен быйыл үөрэҕин бүтэрэр сылыгар өссө да ситиһиилэри

көрдөрүө диэн эрэнибит.

Үс дуобат гроссмейстердарыттан биридэстэрэ Рена Ноговицына (тириэньэр Н.Н.Кычкин-II) бэйэтигэр тэннээх оонньоочуну күөсө илик. Кини хас да төгүллээх Арасыйыа, Аан дойду чемпионна.

Билигин олимпийскай эрэллэриттэн биридэстэрэ боксер Борис Сидоров (тириэньэр А.Слепцов) уонна буудьанан ытыһан дьарыктанар Александр Петров (тириэньэр Петров С.А.) аармыйаба да сырытталлар, утумаахтык дьарыктаналлар.

Нэһилиэтинньи кытта үлэ ГТО Арасыйыа үрдүнэн ытыллар ыспартыыбынай комплекс көтүө ытыллар. Сыл ахсын саас уонна күһүн оосула оболоро, Чурапчытаабы орто анал уонна үрдүк үөрэх кыһаларын тэрилтэлэрин үлэһиттэрэ кэлэн, "Боотур Уус" стадионна эт-хаан өттүнэн тус кыахтарын билэн, күрэхтэһэн бараллар. Маны анал үөрэхтээх судьуйалар тэрийэн, илээн-сабалаан ыыталлар.

Татьяна КОЛЕСОВА, үөрэтэр үлэбэ проректор, к.с.-х.н., доцент.

— ЧУРАПЧЫТААБЫ СУДААРЫСТЫБАННАЙ ФИЗКУЛТУУРА УОННА УСПУОРТ УНУСТУУТЭ ТЭРИЛЛИБИТЭ 20 СЫЛЫГАР —

Тыа сиригэр соботох үрдүк үөрэх кыһата

Саха сиригэр успуорт сайдыытыгар Чурапчы интеринээтин томторо сүткэн кылааты киллэрбитэ, дириг силиһи-мутуу, арасыны асыта, Саха норуотун аан дойдуга биллэрбит, киз туттар кийибит Д.П. Коркин оҕорон хаалларбыт ситиһиллэрэ, Н.Н. Кычкин, М.Н. Бырдынньорова иттиллээччилэрин дуобакка чабылхай кыайылар уонна оскуола-интеринээт кэлэктибэ өрөспүүбүлүкэ бары улуустарыттан оҕолору илгит-үөрөтүт, олоххо кынаттаабыт үтүөлэрэ үнүстүүт тэрийэрбитигэр бөбө тирэх, хамсаабат аһаат буолбуттара.

Аан бастаан 1994 сыллаахха балаан ыйыгар, Чурапчытаабы Д.П. Коркин аатынан оскуола-интеринээт баазагыгар, урут бэйэм үөрэммит Дьоккуускайдаабы 1-дээх педагогическай училищем физкультурунай отделениетын филиалын тэрийбиллэ. Оччолорго өрөспүүбүлүкэбитигэр үөрэх министригэн үлэли оҕорор И.А. Голиков түөрт учуонайы, оҕор истэригэр А.П. Оксешникова баара уонна үөрэх кыһаларыгар алта үрдүк көрдөрүүлээх дириктэрдэри түмэн, Америкаба Нью-Йорк командировкаба ыыллыта. Билигин профессор Хулио Радригес провинциялар араас оскуолаларынан кэрийтэрэн, үөрэхтээһиннэ уолуттарын билсиппинэрбитэ. Ол сылдьан, Нью-Йорк биер оскуолаларыгар, оскуолаттан сабалаан колледж уонна үрдүк үөрэх кыһата баарын сэргии көрбүтүм. Чурапчытаабы филиал үлэлээн эрэр буолан, оскуолаттан сабалаан ситимнээх үөрэх баар буолуон сөп эбит дээн санаа киирбитэ.

1996 сыллаахха өрөспүүбүлүкэбит бастаы Бэрэсидьиэнэ М.Е. Николаев, министир Е.И. Михайлова кыттылаах учууталлар Х сийэстэрэ ытыллыбыта. Дьоккуутаабы сылдыар кэмим буолан, мизэх тыл бизэрбиттэрэ. "Бүлүүтэ,

Намна, Чурапчыга орто анал үөрэхтэр аһыллыбытара олус үчүгэй. Ол эрэри, үөрэхтээһин эйгэтигэр ситэ үөрэммэтэх исписэминистэри таһаарарбыт тухары, тыа сиригэр сайдыы бытаан буолуо", - дэбитим. Эбии үрдүк үөрэхтээх физкультура учууталлара 39% эрэ тэҥнэхэрин бэлэстээбитим. Этибин үрдүк үөрэх кайаан даҕаны тэрийэхтээхтэ дээн түмүктээбитим. Үгүстэр бу дьоккутаат киһи үрдүк тырыһынаттан, бэрэсидьиэн баарына, хаһан да туолбаты этэр дээн соһуйа истибиттэрэ. Сэмэлээччи да баар этэ.

1998 сыллаахха Михаил Ефимович Бэрэсидьиэн ситимигэр киирэр оскуолалары тэрийэн бизэргэллэ. Д.П. Коркин аатынан оскуола-интеринээт үрдүк көрдөрүүлээх да, ити ситимнэ тобо эрэ сатаан киирбэтэрэ. Испэр наһаа хомойбутум уонна Михаил Ефимовичка приемна суруйтаран киирбитим. Ыйытыбын тобо биһиги оскуолабыт хапыбата дээн чолчу бизэрбитим. Онуоха кини: "Эн тобо ол 22 оскуоланы кытта тэҥнээ сатаатың", үрдүк үөрэх тэрийэр эйигэлээҥ ди. Ол идиэйэбин таах хаалларарбын дуо?" - дээн ыйытан соһуллута. Тыа сиригэр үрдүк үөрэх ханна баарын, тэрийэргэ туох наадатын ыйыллыта. Мин хал-сабар үрдүк үөрэх тэрийэр санаабын итиэхтии сылдыарбын.

Ханты-Мансийскай автономнай уокурукка Салахов үрдүк колледжа баарына истибиллэн кэлсээбитим. Михаил Ефимович суһаллык ол колледжи уонна Красноярскайга А.И. Завьялов оскуолатын, Москваба Ю.А. Шахмуратов тэрийбит академиятын баран көрөрбөр, уолуттарын билсэрбэр соруудахтаабыт. Үөрэх министирэ Е.И. Михайловаба: "М.Д. Гуляев ханна барабын дэбитинэн командировкалаа", - дээн элгитэ. Бастаы хардыыбын бэйэм үөрэммит сирбиттэн, Омскай куорат физкультураба үнүстүүтүн сабалаан, атын куораттарга үлэ хаамытын билсипбитим. Бары истинник көрсөн, субэлээн, толкуйбун диригэтэн, оччолорго Москваба физкультура академиятын салайааччытынан үлэли оҕорор О.В. Матыцин (билигин норуоттар икки ардыларынаабы студенческай успуорт федерациятын бэрэсидьиэнэ) сөбүлэһин ылбытым. Арасыыа физкультураба уонна успуорка үнүстүүттарин ректордарын барыларын салайан оҕорор киһи өйөөбүтэ мизэх күүстэр күүс элгитэ, санаабын өссө бэбэргөлүүтэ. Дьоккуускайга кэлэн Михаил Ефимовичка түгү билбиллэн кэлсээн, докумуон үлэтин сабалаабыллыт.

1999 сыллаахха олунньу 3 күнүгэр өрөспүүбүлүкэ Бэрэсидьиэнэ М.Е. Николаев «Чурапчытаабы физкультура уонна успуорт үрдүк колледжа тэриллэрин туһунан» 272N-дээх ыйааба тахсыбыта. Үнүстүүт уонна Чурапчы оскуола-интеринээтэ Р.Р. Ноговицын салайааччылаах өрөспүүбүлүкэбэ үрдүк уонна орто үөрэхтэри салайар Департаментка көспүлүт. Ити кэмнэргэ Роман Романович Ытар үлэбин өйөөөн эрэммитин иһин, дириг махтаһаахпыт.

Үлэхаамытынан салгыы Арасыыа үөрэх министристибигэр тийбиллэ. Үс күнү быһа араастаан приемна киирэ сатаабыллыт даҕаны, хайдах да кыаллыбатаба, эбиитин үрдүк үөрэх тыа сиригэр тэрийэргэ табыллыбат дээн аккаас ылбыллыт. Төһөн иһэн Степан Иаанович Москвитин аккаас ылбыллытыттан наһаа хомойбутун иһин, мин «аанынан киллэрбэт буоллахтарына, үлэһинэн киириэхпит», - дээн алы тыммытым. Сарсыныгар Арасыыа уопсай уонна профессиональ үөрэхтээһинин министирин бастаы солбуйааччыгар А.Ф. Киселевка тийбиллэ. Кини Саха сиригэр кэлэ сырыттабына, мийгин Евгения Исаевна билиһиннэрбитэ. Александр Федотович үөрэхтэ көрсөн, кыһаларытын, туруорсар дьаһалатын толору истибитэ. Арасыыа үөрэх министирин бастаы солбуйааччы, үрдүк оскуолалары салайар В.М. Жураковскайы кытары көрүһүннэрбитэ. Василий Максимилианович Саха сирин бэрэсидьиэнэ М.Е. Николаев үөрэхтээһиннэ элбэи оҕорорун, тыа сиригэр үрдүк үөрэх кыһата аһыллытыгар сыһарбатаба буолуо дээн өйүүрүн биллэрбитэ уонна сарсын кэлэрин дэбитэ. Сарсыныгыгар биһиги иннибитигэр эрдэ хабыстык көрсөр кабинеттар ааннара бары аһыллан, тустаах салайааччылары кытта билсиппэн кэлсеппиллэ. Кинилэр Үрдүк колледж дээн ханык да үөрэх тиһигин докумуонугар сөп түбэспэтин, онон хайаан да физкультура уонна успуорт үнүстүүтэ буолуохтаахтыг туһунан этэн, тэрийэргэ толкуйбут кэнээн, эрэллээх төһүбүлүт. Ити курдук, 1999 сыллаахха бэс ыйын 25 күнүгэр «Чурапчытаабы физкультура уонна успуорт үнүстүүтэ - үрдүк колледжа» дээн Ырабыыталыстыба уурааба тахсыбыта. Аны лицензия ылыллыгар үлэ барбыта. Оччолорго Д.П. Коркин аатынан оскуола-интеринээт кэлэктибэ уопастыбаннай төрүкэ түүннэри күнүстэри үлэ бөбө ытыллыбыта. Биер даҕаны үлэһит «бу тобо биһиги маньык түүннэри үлэһитибит, тобо үнүстүүт аһыллахтаабы?» дээн утарсыбатаба. Бары түмсэн, өйөөбүл буолан, толкуйбутун холбоон айымнылаахтык үлэлээбиллэ. Сарсыарда 5 чааска дэри докумуонмутун бэбэстээн баран, куоракка айаннаан киирэн, 8 чааска министирдэр кэлиилэригэр ааннарын таһыгар күүтэр этибит. Түгүннэн туһунан, бастаы суолу солуур, үгүһү туруорсар, кэлиилээх-барылаах, түбүктээх, сыралаах үлэбэр көмөлөспүт, өй-санаа уклут бастаы проректордарбар Анастасия Петровна Оксешниковаба, Любовь Тимофеевна Егороваба, Егор Васильевич Пудовка, Петр Дмитриевич Гуляева, Яков Павлович Оксешникова, оскуолам кэлэктибигэр барба махтаһын тиздэбин.

2002 сыллаахха М.Е. Николаев Үүнэр келүөнэ пуондатыттан үбүлээһинин көрдөрөн үөрэтэр-лабораторнай куорпус тутуута сабаламмыта. Олунньу 22 күнүгэр сыбаайата түһэн, биһиги

номнуо ахсынны 29 күнүгэр үлэли оҕорор этибит. Ити курдук, тэтимнээх уонна ситимнээх үлэ ытыллыбыта. Арасыыа үөрэх министристибэ лицензиябытын бизэрбитэ.

Бу сыллар усталарыгар үнүстүүт сайдарыгар, онун буларыгар, бизэ тирэхтэнэригэр өркөн өйдөөх, баай уолуттаах преподавателлэр үлэлээн аастылар. Кинилэр хас биридиилэрэ ураты буочардарын, сүткэн кылааттары өрөспүүбүлүкэбит олохтоохторо чэгиэн буолалларын туһугар киллэрбиттэрин бэлэстибин. Тыһынанан эдэр ыңчат үөрэнэн табыста. Устудьуоннарбыт физическай культура учууталлара, тирэхтэр эрэ буолбакка, наука эйгэтигэр, успуорт тэриллэлэрин салайааччыларынан, нэһилиэк бэлэһиттарынан айа-тута үлэли сылдыалларыттан астынабын.

Күн бүгүн үнүстүүт, Иннокентий Иннокентьевич Готовцев салайааччылаах, дойду успуорт эйгэтигэр Ытар политикатыгар сөп түбэһэн, иенни сайдыыны арылхайдык көрөн, хорутуулаахтык үлэли оҕорор. 2019 сыл түмүгүнэн, Арасыыа үрдүк, 5 бастын үлэлээх успуорт үнүстүүттарин ахсааннарыгар киирбитэ үгүһү этэр. Билигин үнүстүүт сана кэрдиксэ табыста. Федеральнай үнүстүүт буоларын быһытынан Уһук Илиннэ үлэлээтэх. Онуоха сана киирбит устудьуоннар оҕорор уопсайдара теһүү күүс буолуоҕа. Уһук Илин сорох регионнарыгар успуорт эйгэтигэр үрдүк үөрэхтээх үлэһиттэрин ахсаана аһыах. Наука болгомото өссө уурулуохтаах, сагалыы айыылар, саха национальнай көрүнүрүн чинчийи үлэстэ сайдылаах үйбэ аан дойдуга таһымыгар эппизиттир гына ытыллыахтаах. Арасыыаба мас тардыһытын стандарта бизэргэтилиннэ, онно сүүрүн үөрэтээччи, чинчийээччи биһиги үнүстүүтүт буолла.

Ректор И.И. Готовцев 16 сылын айымнылаахтык, сатабыллаахтык үлэлиэр. Арасыыаба 14 үрдүк үөрэх кыһата баар, кинилэр ортолоругар биер саамай убаастанар, уолуттаах, утунуук үлэлээбит ректор быһытынан биллэр.

2016 сыллаахтан үнүстүүт иһинэн федеральнай училище аһыллан үлэлиэр. Билигин үөрэх быраабылатынан кыра баалы ылбыт оҕо сатаан үрдүк үөрэххэ киирбэт. Хомойуох иһин, үрдүк көрдөрүүлээх, талааннаах ыспарсыманнарбыт халсыбака хаалар түгүннэргэ үксээтэ. Кинилэр орто үөрэххэ үөрэнэн баран, үрдэтиһиллэригэр кыах баар буолла. Онон, аан бастаан тэриллэрбитигэр толкуйдаабыт ситимнээх үөрэхпит сабанаарыттан үөрөбүн. Ханьык бадарар дьаһала устуоруйата силиһе-мутуга хара маннайгыттан чиргэл, чэгиэн буоллабына, киниттэн силигилээн тахсар. Ал Луук Мас күүх уонна чөл буолуоҕа.

Михаил ГУЛЯЕВ, үнүстүүт бастаы ректора, Саха өрөспүүбүлүкэтин Ил Түмэн Сударыстыбаннай Мунньабын сис кэмтиэтин бэрэссэдээтэлэ.

--- САЙДЫ СУОЛА ---

Кэскиллээби дьүүллэстилэр

Российскай Федерация Федеральнай Сэбэтин чилиэнэ Егор Борисов сэттэни 30 күнүгэр Чурапчыга кэлэн Арылаах, Кытаанах нэһилигин олохтоохторун кытта көрсөн үлэлээтэ. Егор Афанасьевич чуолаан тыа хаһаайыстыбатын

салгыы сайдар саҕахтарын ырытыһан, дьон санаатын иһиттэ. Сүүрүннээн кооперация сайдытын болтуруостарыгар, биердүүлээн бааһынайдарга сылдьан, олохтоох дьаһалталары кытта көрсөн, инэ-тонон дьүүллэстэ. Маны таһынан, олохтоохтор туруорсууларын истэн, суруктарын ылан үлэлээргэ санаатын үлэһиннэ. Арылаах дьонно суолу, оскуола - саад тутуллуутун туруорсаллар эбит. Кытаанахтар эмиз оскуолалара суох нэһилиэк оскуола - саад тутуллуутун туруорустулар. Манна күүс - көмө буоларыгар бабаларын тизриллэр. Салгыы оптимизация болтуруостарыгар, үт сыанатын үрдэтигэр, туртас олус элбээн кэбиһиллээх оту алдыатарын уонна да атын тыа дьонун доллугар ыйытыларын бизэрэн кэккэ субэлэри иһитилэр.

Тыа дьонно биер дойдутаахтара Егор Афанасьевич Борисов кэлэн көрсөн, ирэхоро кэлсээн барбытыттан олус астыннылар, кытаанах доруобуйаны, эппизтээх үлэтигэр өссө да улахан кыайыларын ситиһиллэригэр баҕардылар. Егор Афанасьевич Арылаах, Кытаанах нэһилигин дьонно дьолун үлэһит дьонунан биллэллэрин эттэ, түмсүүлээхтик үлэлээн, сайдыы сана саҕахтарын арыһан, атыттарга үтүө холобур буолалларыгар ыһаҕа. Ыччака улаханньык эрэнэрин биллэрдэ. Хоттобо нэһилигиттэн эдэр дьон дэлэгээсийэтин кытта көрсөн кэлсеппиллэн сырдатта. Санаа бырайыактары олоххо киллэрбитэ өй - санаа кыайылаах буолуута ирдэнэрин бэлэстээтэ.

— СОНУННАР —

Ыраас иһэр уу сыаба аһылынна

Сэттинньи 28 күнүгэр Липпэлээх күөлүн үрдүгэр "Айылба уута" дьобус модульнай сыах үөрүүлээх аһыллыгыта буолла. Иһэр уу – ханна бабарар тыын болпуруос. Онно сөп түбэһиннэрэн, дьон-сэргэ уопсай доруобуйата туруктаах буоларын туһугар анаан, манньык сыах тутуллуута уопсай үөрүүбүт буолар.

Кэнники сылларга Чурапчы нэһилиэгин сайдыытыгар туһуламмыт олус элбэх үлэ ытыллар, олортон биирдэстэрэ "Коммунальные технологии" ХЭТ онорон таһаарар ыраас уута – инники сайдыыга улахан хардыы.

Сыах үөрүүлээх аһыллыгыгар улуус баһылыгын эбээһинэһин тоһороччу Алексей Ноговицын, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров, улуус баһылыгын социальнай болпуруостарга солбуйааччы Николай Аммосов, улуус баһылыгын экономика уонна инновация болпуруостарыгар солбуйааччы Алексей Егоров, Чурапчы нэһилиэгин баһылыга Владимир Сивцев о.д.а. кыттыыны ыллылар.

Аалай кыһыл лицензия ууну онорон таһаарар сыах сапайааччыта Михаил Барашков, сыах учредителлэрэ Владимир Макаров уонна Гаврил Дьячковский быстылар.

"Дьобус модульнай сыахпыт үлэһэ кириитигэр күүс-көмө буолбут дьоммут улуус, нэһилиэк дьаһалтала, СЭС үлэһиттэрэ бары бүгүн кэллилэр. "Күөл уута эмиз ыраастанар" дьин этиини ылынан, бу сыабы тэриннибит. Сыахпыт икки түһүмэһинэн үлэлиир, маннай уу тутуллан баран ыраастанар, атын туох даһаны кир-хас суох буолуутун мэкэтиллиир процесска кириэр. Оттон иккис түһүмэх туһуларыллыбыт таһымна таһаарабыт, пластмасс бытыылкаларга кутабыт. Манньык ууну сиккэйдии да иһизэххэ сөп буолар. Улууспут дьон, тэрилтэлэр "Айылба уутун" хамаатык сакаастаан бэйэлэрин туһаларыгар тоһору туһунахтара дьин улаханньык эрэнэбит", - дири сыах учредителэ Владимир Макаров.

Киһи 80% ууттан турар дьин учуонайдар быһаараллар, онон "Айылба уута" үлэтэ-хамнаһа таһаарылаах буоллун, дьон-сэргэ ыраас ууну иһэн, доруобуйатыгар туһалаах эрэ өттүнэн дьайдын.

Улуус ыччата нэһилиэк сайдыытын түстүүр

Чурапчы улуусуһугар үгүс дьаһал ытыллар. Сэттинньи 29 күнүгэр улуус кииниттэн тэйиччи сыгар Мырыла сиригэр-уотугар бөһүөлэги төрүттээбит Нестер Саввич Соловьев төрөөбүтэ 125 сылыгар аналаах өрөспүүбүлүкэтээби ыччаты үөрэтэр "Вектор" форум иккис төгүлүн буолла. Санатан этэр буоллаха, манньык тэрээһин өссө 2017 сыллаахха тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар үлэлиир ыччакка анаан ытыллыбыта.

Хаппаан тымнытыттан, ыраах айантан толлубат, олоххо сонун көрүүлээх, итии хааннаах, сырдыгы-кэрэни эрэ ырапыыр 90-тан тахса ыччат бу күн Соловьев нэһилиэгэр мустан, 6 хайысханан араһан, нэһилиэк инники сайдыытын түстүүр бырайыактары онорор үлэһэ ылыстылар.

Тэрээһин нэһилиэк "Долун" ыччат түмсүүтүн чилиэннэрэ туруорбут испэктээктэриттэн сабаланна. Кирии тылы нэһилиэк баһылыга, СӨ үөрэбириитин туйгуна Мария Кронникова: "Үлэлиирим тухары мэлдьи эдэр дьону өйүү сатыыбын. Нэһилиэк сайдыыта эдэр дьонтон тутулуктаабын бары өйдүүбүт. Нестер Саввич төрөөбүт сылыгар сөп түбэһиннэрэн, оччотообуга эмиз эдэр киһи нэһилиэги төрүттэспитин санаан, улуусуһум ыччатыгар саганы айар-тутар усулуобуйаларын тэрийизэххэ дьин бу форуму ытыабыт. Онно министир Степан Саргыдаев уонна улуус баһылыгын эбээһинэһин тоһороччу Алексей Ноговицын өйөөтүлэр", - дьин бэлиэтээтэ. Алта хайысхага сүрүн экспертэринэн улуус баһылыгын экономика уонна үл болпуруостарыгар солбуйааччы Алексей Егоров, Чакыр нэһилиэгин баһылыга Константин Лебедев, улуус дьаһалтатын юриһа, улуус Мунһабын дьокутаата Василий Хомподоев үлэлиитилэр. Маны таһынан улуустаабы ыччат координационнай Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Анастасия Афанасьева, Сэбиэт сүрүн чилиэннэрэ Алексей Бурцев, Анастасия Спиридонова, Андрей Захаров, Татьяна Игнатьева, Сахая Лаврова, Виктор Илларионов модератордарынан бырыттылар. Ону тэнэ улуустаабы дьин кэргэн уонна ыччаты кытары үлэлиир киин психологтара төһүү күүс буоллулар.

Ыччаттар төрт чаас устата бырайыактарын ырытыһан, олус үчүгэйдик көмүскээн, нэһилиэк баһылыга Мария Филипповна хайбалын ыллылар. Бэйэлэрин чабылхайдык көрдөрбүт ыччаттар анал грамоталарынан наһараадаланнылар. Бары кыттааччыларга министриистибэ аатыттан анал сертификаттар туттарылыннылар. Бырайыактар олоххо кириэн, үлэлэрин түмүгүн хайаан даһаны кэлэр форумка иһитиннэриэм дьин нэһилиэк баһылыга Мария Кронникова эрэннэрдэ.

Обону патриотической тыынна иитэллэр

Сэттинньи 28-29 күннэригэр Аба дойду Улуу сэриитин кыттыылааба, "Кыһыл Сулус" уордьан кавалера Иван Михайлович Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолатыгар Аба дойду Улуу сэриитин дьоруойа, генерал-лейтенант Дмитрий Михайлович Карбышев аатынан хамсааһын чэрчитинэн оскуола үөрэнээччилэрин ортолоругар "Эдэр Карбышевтар" иитэр, эрчийэр хомуур буолан ааста.

Билинни кэмнэ "Юнармия" отделение дойду 85 регионугар үлэли-хамсыы олорор, онно 400 тыһыынча үөрэнээччи уһуйуллар. Итиннэ биһиги Чурапчыбыт үөрэнээччилэрэ эмиз кириэ сылдьаллар. Уолаттар сыл айы "Снежный барс" байыаннай эстафетага, Иван Захаров кэриэһигэр улуустаабы строевой уонна ырыа көрүүтүгэр, улуус бойобуой дьайыылар бэтэрээннэрин бириһигэр көхтөөхтүк кытталлар. Оттон быйыл Иван Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолатын "Память" байыаннай кулуубун иитиллээччилэрэ, дириэктэр Михаил Дьячковский сапайааччылаах Москва куорат байыаннай чаастарыгар, ону таһынан Ильмень

күөлгэ хорсуннук октубут саха саллааттара көмүллэ сыгар сирдэригэр төрөөбүт төрүт буордарын илдээн куттулар, сибээки дьөрбөтүн ууран кэллилэр.

Тэрээһингэ уопсайа 14 оскуолаттан 107 үөрэнээччи кэлэн кытынна. Үөрүүлээх чааска Таатта уонна Чурапчы улуустарын байыаннай хамыһаара, "Эдэр Карбышевтар" региональной уопсастыбаннай хамсааһын штабын начаалынньыга Николай Андреев, Ил Түмэн дьокутаата улуустаабы "Юнармия" хамсааһын сапайааччыта Семен Никитин, СӨ байыаннай хамыһаарын көмөлөһөөччүтэ, полковник Николай Гребенников, улуус бойобуой дьайыыларын бэтэрээннэрин Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Илья Березкин, улуус дьаһалтатын каадыры кытары үлэһэ отделын сапайааччы Дьулустан Егоров, улуус үөрэххэ салаатын начаалынньыгын солбуйааччы Илья Чичигинаров, Иван Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолатын дириэктэрэ Михаил Дьячковский, Таатта улуусун Черкөөх мусуойун сапайааччы Николай Попов кыттыыны ыллылар.

Икки күн устата үөрэнээччилэргэ теория уонна практика дьарыктара быыстала суох ытылыннылар. Манна аһаардас строевой көрүүнэн эрэ мунурдаммакка, инженернэй үөрэх ымпыгын-чымпыгын, эт хаан өттүнэн араас хабааннаах хамсааһылары, байыаннай сас-саадах кистэлэнин, сеп-сэбиргэл, эстэр тэриллэр тутулларын, үлэлиир механизмнарын бэтэрээн саллааттар, итиннэ аармыйаттан соторутаабыта сулууспалаан кэлбит уолаттар кэпсээннэриттэн билистилэр. Иван Павлов аатынан "Албан аат" мусуойугар сылдьан, Аба дойду сэриитин устуоруйатын биллилэр, экспонаттары көрдүлэр.

"Туохтан даһаны иннибэккэ, иннигит дьэки хардыылаан, оһолорго анаан манньык дьаһаллары ытыгаргытын улаханньык сэргээтим. Чурапчылар маладьыастар. Иван Павлов аатынан орто оскуола сапатта бу Аба дойду улуу сэриитин дьоруойа,

генерал-лейтенант Карбышев сапалаабыт инженернэй войскалар үөрэхтэрин оскуола бири салаата тынан үлэлэтэрин сөбүлээтибит. Өссө даһаны манньык дьаһаллары ытыгар буоллун, хайаан даһаны кэлэн кыттыыны ылыахпыт", - дьин полковник Николай Григорьевич Гребенников бэлиэтээтэ.

Балаһаны бэлэмнээтэ Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭИ.

— СУРУТУУ — 2020 —

Аахсыя сабаланна

Ахсынны 2 күнүтэн 14 күнүгэр диэри Сурутуу аахсыята сабаланна. Бу күнүгэр өрөспүүбүлүкэ хаһыаттарыгар уонна улуустар «Сага олох» хаһыатыгар чэпчэтиилээхтик сурутуохха сөп.

Сурутуу аахсыатыгар чөллөндү быһыытынан бастааһын улуус дьоктааттарын Сабиятин бэрэссэдээтэлэ, суруналыыстар сойуустарын чилиэнэ Афанасий Афанасьевич Захаров кытына. Кини бэйэтин дьиз кэргэнин аатыттан үс Чурапчы нэһилиэгин олохтообор — Мария Григорьевна Захароваба, Галина Петровна Дьячковаба уонна Мария Константиновна Дидороваба «Сага олох» хаһыаты сурутан биздэ. Чөллөңү салгы улуус дьоктаатыгар, бэтэринээринэй саалта начаалынньыгар Владимир Иванович Еремеева ылта.

Бу күрдүк биһиги улуустар биллэр-көстөр дьонно биһиги тэрийэр аахсыабытыгар көхтөөхтүк кыттан сабалаатылар. Кинилэргэ улахан махталбытын тиздэбит.

Оттон эһиги «Сага олох» хаһыакка Арасыйыа почтатын уонна эрдээксийэ нөҥүө сурутарыххытын сөп. Маны таһынан электроннай сурутуу эмиз ытыллар. Улуунун хаһыатыгар сурут, аах, сэргээ, туһан!

Ахсынны 14 күнүгэр «Айылгы» НАДь сурутуу күнэ ытыллар. Кэлэн көхтөөх кыттыыны ылы.

"СО" кэпп.

ХАҢЫАККА СУРУТУУ

2020 сыл бастагы аһаарыгар «Сага олох» хаһыакка суруйтарыы 4 көрүнэ.

Р0008

sanaolohsurutuu@mail.ru

Чурапчы хаһыатын
СУРУТ! ААХ! СЭРГЭЭ! ТУҢАН!
Дойдун тыһынан угуттан!

ПОЧТА НӨҢҮӨ ААДЫРЫСКА
ДИЭРИ ТИЭРДИИ - 861,84 СОЛК.

ПОЧТАТТАН ТИИЭН ЫЛЫ -
808,86 СОЛК.

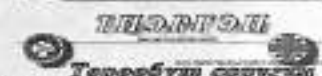
«САГА ОЛОХ»
ЭРЭДЭЭКСИЙЭТТЭН КЭЛЭН
ЫЛЫ - 420 СОЛК.

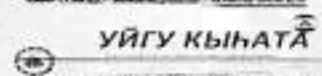
ЭЛЕКТРОННАЙ СУРУТУУ -
180 СОЛК.

ДЯЧКОВА - УСУУРГ ТУОНА

Терекбүт - УСУУРГ ТУОНА

Уйгу кыһата - УСУУРГ ТУОНА

— ДОРУОБУЙАЛАРЫНАН ХААЧЧАХТААХ ДЬОН ТҮМҮКТҮҮР ДЕКАДАТА —

Иһирэх эйгэбэ — сэргэх тэрээһин

Сэттинны 28 күнүгэр «Айылгы» оройуоннаабы норуот айымньытын дьизигэр доруобуйаларынан хааччахтаах дьон декадаларыгар аналлаах үөрүүлэх тэрээһин, итинэн «Ырыалаах ыллык» регионаабы ырыа күрээбэ үрдүк таһымнаахтык ытылыннылар.

Инбалииттэр түмсүүлэрин бэрэссэдээтэлэ Римма Дьячковская быһылгы сылга туох үлэ-хамнас ытыллыбытык, ситиһилэр тустарынан ситилии сырдатта. Москва куоракка ытыллыбыт норуоттар икки ардыларынаабы үнүкү бэстибээлигэр лауреат үрдүк аатын ылбыт Хоптобо нэһилиэгин ыччатыгар Александр Собакинга түмсүү аатыттан бочуотунай грамотаны уонна үнүкүгэ дьарыктаабыт Айаал, Валентина Новгородовага махтал суругу туттарда.

Улуус баһылыгын социальнай боппуростарга солбуйааччы Николай Аммосов, улуустаабы социальнай саалта салайааччытын солбуйааччы Лилия Гоголева эбэрдэ тылы эгитилэр. Доруобуйаларынан хааччахтаах дьон уопсастыбалара сүрдээх түмсүүлэрин, онуоха салайааччы Римма Дьячковская барыларын олус үчүгүйдик түмэн үлэлиин ытыллыбытык, ситиһилэр тустарынан ситилии сырдатта. Москва куоракка ытыллыбыт норуоттар икки ардыларынаабы үнүкү бэстибээлигэр бочуоттаах үлүс миэстэни ылбыт Хоптобо нэһилиэгин олохтообор

Александр Собакинга улуус эбэрдэ суруктара уонна кини төрөппүттэригэр Клара, Гаврил Собакиннарга махтал сурук үөрүүлэх быһыыга-майгыга туттарылына.

Бу күн Амма улуунугар ытыллыбыт Саха сириг норуоттарын ыспартыбынай соннууларыгар кыттыбыт доруобуйаларынан хааччахтаах ыспарсымыаннарычизистэтилэр. Улуустаабы улуустар саалтатын начаалынньыга Иван Оконешников улуустар сүүмэрдэммит хамаандатыгар кириэн, бу күрэххэ кыайыны адалсыбыт ыспарсымыаннары эбэрдэлээн туран, инникитин да үрдүк ситиһилэри дабайалларыгар баарда Итинэн улууска адаптивнай физический култуура сайдытыгар, нэһилиэнньэбэ чөл олоху тарбатыыга кылааттарын иһин махтал суруктары туттартаата. Оттон улуус тириттэлэрин салайааччылары өйдөбүннүк бэлэхтэри туттардылар. Александр Собакин уонна Валентина Новгородова дьаһал кыттылаахтарыгар, намыын муусукаба уйдаран, балынай үнүкүү бэлэхтэтилэр.

Ол кэнниттэн быһыл төрдүс төгүлүн ытыллар «Ырыалаах ыллык» регионаабы ырыа күрээбэ гала-кэнсиэртэ бэрт сэргэхтик буолан ааста. Барыта 10 дүэт кыттыыны ылла.

Күрэх түмүгүнэн анал ааттарга тигистилэр: «Истин изйи» - Александра Миронова, Сюзанна Захарова (Чурапчы нэһилиэгэ), «Көмүс дорбос» - Мария Матананова, Василий Суладин (Таатта улууһа), «Кэрэ ситим» - Клара Токкина, Мария Боженова

(Хоптобо нэһилиэгэ), III-с иштиэпэннээх диплом - Василий Кузьмин, Петр Гуляев (Чурапчы нэһилиэгэ), II-с иштиэпэннээх диплом - Зоя, Петр Башариннар (Таатта улууһа), I-кы иштиэпэннээх диплом - Николай Суздапов, Дария Егорова (Кытаанах нэһилиэгэ), III-с иштиэпэннээх лауреат - Айыына Слепцова, Илья Слепцов (Болтоно нэһилиэгэ), II-с иштиэпэннээх лауреат - Александра Андреева, Мичилия Абутова (Алабар нэһилиэгэ), I-кы иштиэпэннээх лауреат - Гаврил Павлов, Лена Заборовская (Хатылы нэһилиэгэ). Оттон Светлана Софронова, Игорь Гуляев (Амма улууһа) Гран-при үрдүк аатын ыллылар. Бу күрэххэ нэһилиэк бэрэстэбииттэлэрэ кытааччылары эбэрдэлээн туран, нэһиликтэрин аатыттан кыттыбыт биир дойдулаахтарыгар өйдөбүннүк бэлэхтэрин туттардылар.

Марфа ПЕТРОВА.

Хайхат Баязэжэ бэриллэр графика: 16 х 00 м. Бэжээжэ бэриллинэ: 16 х 00 м. "Сана олох" редакционной-издательской холбоуна 02.12.2019 с. офсетка бэжээтгэнэ. Типография задарына: 678670 Чудалгы сэл, Карл Маркс уул, 26 "а". Индекс: Р0008. Хайхат нэлэлэлэ инжита: олтусоонь уулх уйна бэжээтгэнэ тахсар.